

Täysistunto

Tiistai 12.11.2024 klo 14.00—19.52

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 124/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 12/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Castrén. — Edustaja, mikki. [Maaret Castrén: No nyt, hienoa!]

Keskustelu

14.49 **Maaret Castrén kok:** Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tavoitteena on turvata jatkossakin nuorten pääsy tarkoituksenmukaisiin ja tarpeellisiin ammatillisen kuntoutuksen palveluihin oikea-aikaisesti ja ilman diagnoosia. Viimeksi mainittu on järkevä esitykseen tehty muutos, jota sosiaali- ja terveysvaliokunta piti erityisen myönteisenä.

Oppivelvollisuuden pidennyksestä johtuvat päällekkäisyydet ammatillisen kuntoutuksen etuuksissa poistetaan. Esityksen tarkoitus on myös tukea ja kannustaa nuoria etenevään opiskelu- ja työllistymispolulla. Aikanaan laadittujen säädösten alkuperäinen tarkoitus oli kohdentaa kuntoutus opiskelun ja työelämän ulkopuolella tai muutoin syrjäytymisvaarassa oleville nuorille ja siten parantaa näiden nuorten asemaa. Kuntoutuksen myöntämisedellytysten nyt tarkentuessa kuntoutus kohdentuu tarkoituksenmukaisesti. Hakijan muut palvelutarpeet ja myös hänen saamansa palvelut otetaan paremmin huomioon. Kuntoutusrahan sääntely yhtenäistyy ja yhdenvertainen hakemusten käsittely mahdollistuu vielä paremmin. Nuoren kanssa toimivien tahojen vastuunjako selkeytyy.

Hallituksen yhtenä tavoitteena on juuri selkeyttää ja yksinkertaistaa koko sosiaaliturvajärjestelmää, ja tämä lakiesitys on linjassa tavoitteen kanssa. Sosiaaliturvaa tulee kehittää yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen mukaisesti, ja esityksen tavoitteena onkin kuntoutukseen varattujen voimavarojen kohdentaminen nuoren ammatillista kuntoutusta eniten tarvitseville ja siitä hyötyville nuorille. On tärkeää, että muutosten vaikutuksia seurataan ja nuorten kuntoutusjärjestelmää kehitetään pitkäjänteisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

14.51 **Minja Koskela vas:** Arvoisa puhemies! Olen hieman hämmentynyt tästä edustaja Castrénin pitämästä puheenvuorosta, jossa annettiin ymmärtää, että tämä parantaisi näiden nuorten asemaa, jotka ovat heikossa tilanteessa, tai että tämä edistäisi jotenkin sosiaalitur-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

van yhtenäistämistä, kun ei se sellaisilla mekaanisilla esityksillä, joissa nostetaan ikärajoja tai tehdään muita tällaisia toimenpiteitä, jotka kohdistuvat tiettyihin ihmisiin ja poistavat tietyiltä ihmisillä etuudet, ole yhtenäistämistä, vaan se on heikennys.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen seurauksena nuorten kuntoutus- ja kuntoutusrahamenoja leikataan 27 miljoonaa euroa. Kyseessä on siis leikkauslaki, joka osuu haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin. Käsittelyssä on siis jälleen yksi hallituksen esitys, jossa talouskuriin vedoten heikennetään valmiiksi heikossa tilanteessa olevien asemaa entisestään.

Kelan kuntoutusrahan saaminen 16–29-vuotiailla nuorilla tulee vähenemään tämän esityksen myötä. Se tarkoittaa sitä, että sosiaaliturvaetuuksien varassa elävien ja kuntoutustarpeessa olevien nuorten toimeentulo heikentyy nykyisestä. Lisäksi kuntoutusrahoituksen poistuminen Nuotti-valmennuksen ajalta voi vähentää nuorten hakeutumista tähän Nuotti-valmennukseen, joka on siis Kelan ylläpitämää ammatillista kuntoutusta. Tällä on pahimmillaan negatiivisia vaikutuksia kuntoutumiseen ja tavoitteiden toteutumiseen. Jos kuntoutusrahan puuttumisen vuoksi putoaa toimeentulotuelle, on tilanne taloudellisesti stressaava, mikä ei edistä kuntoutumista. Pahimmillaan siinä käy päinvastoin.

Hallituksen esitykseen tullut lausuntopalaute katsoi muutoksen heikentävän haavoittuvassa asemassa olevien nuorten toimeentuloa. Lisäksi se heikentää lausuntojen mukaan mahdollisuuksia ja kannustimia osallistua ja sitoutua kuntoutukseen. Kaikki tämä tulee lisäämään näiden nuorten syrjäytymisriskiä. Lisäksi vammaisia henkilöitä edustavat järjestöt toivat esiin, että nuoren kuntoutusrahaan ehdotetut muutokset tulevat heikentämään vammaisten nuorten toimeentuloa, opiskelumahdollisuuksia, työkokemuksen hankkimisen mahdollisuuksia opintojen ohella ja työllistymistä opintojen jälkeen. Arvoisa puhemies, kenen etu tämä on? Minusta tämä ei ole talouden, ei nuorten eikä tämän yhteiskunnan etu.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on jälleen yksi osoitus hallituksen arvovalinnoista. Talouden kuntoon laittaminen ei onnistu niin, että heikennetään kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten toimijuuden edellytyksiä. Tämä lakiesitys tulee heikentämään hauraassa asemassa olevien nuorten elämää ja jaksamista ja samalla tulevaisuususkkoa. Se hinta tulee olemaan inhimillisesti todella kova, mutta lisäksi se tulee maksamaan yhteiskunnalle tulevaisuudessa euroissa korkojen kanssa. Säästökohteena nuorten ammatillisesta kuntoutumisesta leikkaaminen on lyhytnäköistä politiikkaa. Tämänkin voisi rahoittaa puuttumalla rikkaimpien suomalaisten verovälttelyyn, johon hallitus ei uskalla koskea. Se on surullista, mutta se ei ole yllättävää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

14.55 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Joo, todellakin, tänäänhän meillä on täällä salissa käsittelyssä jälleen jopa kaksi erillistä esitystä, joilla isketään kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien lasten ja nuorten toimeentuloon ja palveluihin täysin moraalittomalla tavalla. Näyttää siltä, että oikeistohallituksen on ollut helppo valikoida leikkauksien kohteiksi juuri vammaiset lapset ja kuntoutusta tarvitsevat nuoret, koska se ei kyllä herätä laajaa mediahuomiota. Minun täytyy sanoa, että ihmettelen, että täällä tehdään aivan järkyttäviä säästötoimenpiteitä ja leikkauksia kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten toimeentuloon ilman, että siihen todella kiinnitetään mitään huomiota. Tälläkin esityksellä Orpon hallitus tavoittelee 29,3 miljoonan euron nettosäästöjä, jotka siis koostuvat kuntoutus- ja kuntoutusrahamenojen leikkauksesta. Nämä ovat todella kaikista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

heikoimmassa asemassa olevia, ja ajattelen, että oikeistohallitus lyö nyt eniten niitä, keiden ääni ei kuulu tässä yhteiskunnassa.

Tämän esityksen myötä syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville nuorille suunnattu Nuotti-valmennukseen osallistuminen ei enää pääsääntöisesti oikeuttaisi kuntoutusrahan saamiseen. Samalla kuntoutukseen pääsyä rajataan tavalla, joka THL:n arvion mukaan tulee vähentämään kuntoutukseen pääsevien nuorten määrää — siis lisätään niiden nuorten määrää, jotka eivät enää ole oikeutettuja pääsemään kuntoutukseen, jotta saadaan säästöjä.

Täytyy sanoa, että minun logiikallani se, että me emme pidä huolta meidän nuorista, juuri heistä, joissa on eniten toivoa tulevaisuuteen, tulee kyllä kostautumaan meille todella kalliisti tulevaisuudessa. Nuotti-valmennus on ollut tutkitusti tehokas ja tuloksellinen palvelu, joka on auttanut nuoria parantamaan työllistymismahdollisuuksiaan ja kouluttautumaan, ja kun hallitus heikentää nuorten palveluita ja toimeentuloa, niin tämä tulee vain lisäämään työttömyyttä ja syrjäytymistä. Nämä tavoitellut lyhyen aikavälin säästöt muuttuvat pitkän aikavälin kustannuksiksi, ja tämä hinta tulee olemaan kova. Kyse on sekä inhimillisesti että taloudellisesti kestävämmästä politiikasta.

Ja tämä ei suinkaan ole ensimmäinen esitys, jolla tämä hallitus iskee työkyvyttömiä nuorten toimeentuloon, sillä jo kuluvan vuoden budjetissa kuntoutusetuuksia leikattiin merkittävästi. Kehysriihessä sitten linjattiin lisää leikkauksia edellisten päälle, eikä näistä yhteisvaikutuksista ole aavistustakaan.

Minun on nyt ihan pakko kysyä: Ettekö te mitään muuta keksineet? Miten voi olla, että nuorten kuntoutus ja kuntoutusajan toimeentulo valikoituvat täällä jatkuvasti säästökohteiksi? Samaan aikaan — samaan aikaan, hyvät ystävät — teillä kyllä riittää rahaa terveysjättien voittoihin valuneisiin Kela-korvauksiin, yritystukiin ja moniin muihin vähemmän tärkeisiin menoihin. Minä kysyn nyt teiltä, arvoisat hallituspuolueiden edustajat: mikä on se taloudellinen analyysi, jonka mukaan nuorten työttömyyden ja nuorten syrjäytymisen lisääminen hyödyttää meitä? Sen haluaisin kuulla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Sillanpää.

14.59 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Nuotti-valmennus on auttanut nuoria muun muassa työkyvyn, koulutuksen ja elämänlaadun parantamisen suhteen, ja se on hienoa. Nuotti-valmennukseen on kuitenkin ohjautunut myös sellaisia nuoria, jotka ovat olleet jo valmiiksi koulutuksen tai työelämän piirissä. Näille nuorille ajankohtaisempi ja tarkoituksenmukaisempi palvelu löytyisi Nuotti-valmennuksen sijaan esimerkiksi oppilaitoksesta tai työllisyyspalvelusta, jolloin Nuotti-valmennuksen resursseja voisi kohdentaa niille nuorille, jotka ovat kokonaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella. Valiokunta toteaaakin, että tässä esityksessä ehdotetut muutokset selkeyttävät eri toimijoiden vastuunjakoa. Tämä edesauttaa sitä, että palveluiden tarpeessa olevat nuoret saavat sillä hetkellä heille tarpeellista tukea myös monitahoisesti, jos se on tarpeellista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen, vastauspuheenvuoro.

15.00 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täytyy kyllä tässä edustaja Sillanpäälle todeta, että hyvä, että te tunnustatte sen, että Nuot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

ti-valmennuksesta on ollut apua näille nuorille, jotka ovat olleet sen tarpeessa. No, sitten toteatte, että Nuotti-valmennukseen on päätyntä myös nuoria, jotka eivät ehkä sinne kuuluisi. Onko teidän ratkaisunne se, että poistetaan sitten tämä kuntoutustuki kaikilta nuorilta, jotta ei enää kenenkään kannata sinne mennä sitten kuntoutumaan ja työllistymään?

Minä näen, että nyt täytyisi miettiä pikkuisen erilaisia keinoja ja miettiä, millä tavalla niitä palveluita parannetaan ja niihin palveluihin satsataan. Mutta tämä hallitus leikkaa koko ajan sotesta. Te leikkaatte näistä palveluista, ja teillä on tällainen toivotaan toivotaan -politiikka, että te toivotte, että nuoret ja kaikki ihmiset pärjäävät itse, itseksensä ilman näitä palveluita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyysikö edustaja Sillanpää? Olin kuulevinani jostain vastauspuheenvuoropyynnön, mutta en ollut varma. [Pia Sillanpää pudistaa päätään.] — Selvä. Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Viitala.

15.01 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä on hallituksen esitys, joka muuttaisi nuorten ammatillisen kuntoutuksen ehtoja sekä kuntoutusrahaan liittyviä käytäntöjä. Esitys kohdistuu jälleen erityisesti niihin nuoriin, jotka ovat opiskelu- ja työelämän ulkopuolella, haavoittuvassa asemassa ilman selkeää polkua tulevaisuuteen.

Esityksen tavoitteena on vähentää julkisia menoja, mutta millaisella välillisellä ja inhimillisellä hinnalla se tehdään? Hallituksen säästötoimet kohdistuvat niihin, jotka ovat jo valmiiksi vaikeassa tilanteessa. Erityisesti Nuotti-valmennukseen osallistujille tämä tarkoittaa kuntoutusrahan menettämistä — tuen, joka on ollut merkittävä kannustin kuntoutukseen osallistumiselle. Tämä muutos uhkaa romuttaa heidän mahdollisuutensa saada tukea juuri silloin, kun sitä eniten tarvitaan.

Valiokunnan mietinnössä on nostettu esille huoli myös siitä, että muutokset saattavat kasvattaa toimeentulotuen tarvetta, ja tämä kehityssuunta ei ole kyllä ollenkaan hyväksi meidän yhteiskunnallemme. Lisäksi asiantuntijat ovat varoittaneet, että tällainen leikkaus todennäköisesti lisää palveluntarvetta terveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa. Onko tämä todella kustannustehokasta, jos säästöjen sijaan saamme lisää kuluja toisaalla? Esitys on paitsi taloudellisesti kestävä myös inhimillisesti erittäin kyseenalainen. Kuntoutusraha ja oikea-aikainen tuki ovat investointeja nuorten tulevaisuuteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

15.03 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Käsitellessä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Käytännössä tämä esitys siis koskee nuorten ammatillisen kuntoutuksen kehittämistä, ja mikä olennaista, tässä esityksessä selkeytetään kuntoutuksen myöntämisen edellytyksiä. On tärkeää, että kuntoutuksen resursseja kohdennetaan erityisesti niille nuorille, jotka tarvitsevat tukea koulutukseen tai työelämään pääsyyn, sekä niille nuorille, jotka ovat syrjäytymisvaarassa. Eli varmistamme sen, että nuoret saavat heille sopivia palveluita silloin, kun he ovat näiden palveluiden tarpeessa, ja palveluita kohdennetaan heille, jotka niistä eniten myös hyötyvät.

Jatkossa nuorilla on edelleen oikeus ammatillisen kuntoutuksen palveluihin myös silloin, kun heillä ei ole erikseen diagnosoitu vammaa tai sairautta. Kuntoutuksen tarpeessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

olevilla nuorilla voi olla monenlaisia haasteita esimerkiksi elämänhallinnan, toimeentulon, mielenterveyden tai päihteiden kanssa, eivätkä haasteet välttämättä liity mihinkään sellaiseen, minkä voisi lääketieteellisesti diagnosoida. Nuorten on siis jatkossakin mahdollista saada tukea ilman lääkärin diagnoosia.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksen mukaan tämä esitys selkeyttää eri toimijoiden vastuunjakoa, jotta nuori ohjautuu oikea-aikaisesti hänelle tarpeellisten palveluiden piiriin. Siksi on tärkeää, että esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen, hyvinvointialueiden, työvoimapalveluiden ja oppilaitosten keskinäinen yhteistyö sujuu parhaalla mahdollisella tavalla. Nuorilla voi olla tarve useamman toimijan palveluihin samaan aikaan, jotta opiskelu- ja työkykyä pystytään tukemaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Ja mitä tulee nuorten oikeuteen saada kuntoutusrahaa, esityksen tavoitteena on yhtenäistää sääntelyä ja lisätä kuntoutusrahan saajien yhdenvertaisuutta. Ei ole perusteltua, että kuntoutuksen tarpeessa olevalle nuorelle maksetaan samanaikaisesti monta eri toimeentulon turvaamiseen tarkoitettua etuutta, vaan etuuksien myöntämistä täytyy yhdenmukaistaa. Riittävän toimeentulon lisäksi meidän tulee huolehtia, että nuorille suunnatut palvelut ovat riittäviä, vaikuttavia ja niillä saadaan tuloksia aikaiseksi. Pelkkä loputon rahan myöntäminen erilaisiin toimenpiteisiin ei ole ratkaisu, jos toimenpiteet ovat tehottomia.

Kaiken kaikkiaan tämä hallituksen esitys on kokonaisuus, joka luo selkeyttä ja mahdollistaa entistä paremmin resurssien kohdentamisen niitä tarvitseville ja niistä hyötyville nuorille. Tämän esityksen muutoksilla tuetaan haasteita kohdanneita nuoria kohti koulutautumista, työllistymistä ja tasapainoista elämää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

15.06 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyse on nyt hyvin vakavasta asiasta, jolla voi olla merkittäviä vaikutuksia yhteiskuntamme kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin nuoriin. On tärkeää, että nuoret ohjautuisivat heidän tarpeitaan parhaiten vastaaviin palveluihin. Tämä edellyttää kahta asiaa: oikea-aikaisia palveluja on aidosti saatavilla ja niitä on mahdollista räätälöidä yhteen yksilöllisesti. Tämä koskee erityisesti tilanteita, joissa nuori tarvitsee usein samanaikaisia palveluja esimerkiksi opiskelu- ja työkyvyn edistämiseksi. Kuten vastuuvaliokunta on todennut, vammaisilla ja pitkäaikaissairailta nuorilta terveydelliset, sosiaaliset sekä työ- ja opiskelukykyyhin liittyvät ongelmat nivoutuvat usein yhteen.

Arvoisa puhemies! On yksinkertaisesti täysin kohtuutonta, epäloogista ja järjetöntä, että nuoren tarve sosiaali- ja terveyspalveluille voisi yksin olla syy evätä tältä oikeus osallistua ammatilliseen kuntoutukseen. Kuntoutusrahan osalta muutos tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi NEET-nuorille suunniteltuun Nuotti-valmennukseen osallistuminen ei enää pääsääntöisesti oikeuttaisi kuntoutusrahan saamiseen.

Kyseinen valmennus on valtakunnallisesti todettu erittäin vaikuttavaksi. Nuotti-valmennus on auttanut nuoria parantamaan työllistymismahdollisuuksiaan ja kouluttautumaan. Kuntoutukseen osallistuneiden seurantatutkimuksen mukaan työkykynsä heikoksi kokevien määrä puolittui valmennuksen aikana ja työkykynsä hyväksi kokeneiden määrä jopa kolminkertaistui. Osallistumista tällaiseen kuntoutukseen pitäisi nimenomaan vahvistaa, ei vaikeuttaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

Arvoisa puhemies! Esitys uhkaa lisätä nuorten syrjäytymistä. Nyt tehtävässä myöntämisedellytysten tarkentamisessa on riski, että erityisesti heikossa asemassa olevat nuoret jäävät vaille palveluja. Kyse on siis aivan perustavanlaatuisesta riskistä suhteessa lainsäädännön tärkeimpään tavoitteeseen. Kuten vastuuvaliokunta on todennut, riskinä on myös toimeentulotuen tarpeen kasvu.

Pidän erittäin surullisena sitä, ettei tämänkään lakiesityksen yhteydessä yhteisvaikutusten arviointia ole tehty. Hallitus on tällä kuluneella kaudella tuonut lukuisia esityksiä, joiden yhteisvaikutukset kohdistuvat ja kertautuvat nimenomaan kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin.

Arvoisa puhemies! Taloutta tasapainottaessa juuri tämän väestönosan tulisi olla kaikkein vankimman suojelun alla. Mielestäni me todistamme tällä hetkellä surullista yhteiskuntapoliittista arvomurrosta, jossa yhteiskunta sen sijaan valitsee ja määrittelee, ketkä tässä yhteiskunnassa pärjäävät ja ketkä ollaan valmiita jättämään oman onnensa nojaan. On häpeällistä, että tässä valinnassa kaikkein heikoimmassa asemassa olevat nuoret hylätään. Tätä ei voi millään mittarilla pitää hyväksyttävänä. Se ei ole inhimillistä, se ei ole eettisesti tai moraalisesti kestävää, eikä se ole kestävää myöskään kansantalouden näkökulmasta. Näiden nuorten lopullinen syrjäytyminen johtaa työttömyyden ja työkyvyttömyyden kasvuun. Tämä johtaa pitkällä aikavälillä merkittäviin kustannuksiin, paljon suurempiin kuin mitä säästöjä nyt tavoitellaan.

Arvoisa rouva puhemies! Minä vilpittömästi toivon, että tämä lakiesitys saa tarvittavat muutokset ennen sen hyväksymistä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

15.10 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! On hyvä muistaa, että tämä on tosiaan osa hallituksen politiikan kokonaisuutta, jossa nimenomaan nuoret ihmiset pistetään Orpon hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan maksajiksi. Hallituksen omienkin arvioiden mukaan Orpon hallituksen talouspolitiikasta kärsivät korostetusti 18—24-vuotiaat nuoret, ja tämä on todella surullinen arvovalinta. Orpon hallitus perustelee tätä talouspolitiikkaansa usein tulevilla sukupolvilla ja lapsilla ja nuorilla mutta tosiasiallisesti leikkaa juuri nykyisiltä nuorilta eniten ja heikoimmassa asemassa olevilta nuorilta, niin kuin tässä esityksessä, ja sitten myös niiltä tulevaisuuden nuorilta kasvattamalla hyvinvointivelkaa.

Noin vuosi sitten tässä salissa käsiteltiin kuntoutusrahan leikkausta — muistan sen hyvin, se oli melkein keskellä yötä — ja nyt me käsitellään täällä esityksiä, jotka kiristävät näitä kuntoutusrahan kriteereitä. Eli leikkauksia tehdään monesta eri suunnasta: alennetaan tasoa, sen jälkeen kiristetään niitä kriteereitä, kuka tätä kuntoutusrahaa voi ylipäättänensä saada.

Ja nämä perustelut yhdenvertaisuudella ovat kyllä melko naurettavia: se, että heikennetään jo valmiiksi hauraassa asemassa olevien nuorten asemaa, olisi ikään kuin yhdenvertaisuusteko. Se kuulostaa todella kummalliselta. Kun kuntoutusrahan idea nimenomaan on se, että se tukee muun muassa mielenterveysongelmista kärsiviä nuoria, jotta he pysyisivät siinä opiskelun syrjässä kiinni, niin nyt hallitus perustelee tätä sillä, että näiden nuorten kannattaisi hakeutua sinne työttömiksi työnhakijoiksi. Mutta hänen nimenomaan eivät ole työkykyisiä, eli silloin tämä esitys tarkoittaa sitä, että nämä nuoret jätetään heitteille. On, edustaja Sillanpää, aivan turha sanoa täällä, [Pia Sillanpää: Ei ketään jätetä heitteille!] että kyllä heille löytyvät ne palvelut sitten muualta. Mistä muualta? Te leikkaatte sosiaali- ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

terveyspalveluista aivan massiivisesti. Hyvinvointialueet ovat jo tällä hetkellä valtavissa ongelmissa, jotta pystyttäisiin turvaamaan edes niitä lakisääteisiä palveluita. Mutta siinä, että isketään nimenomaan sinne haavoittuvassa asemassa olevien nuorten toimeentuloon ja heikennetään näiden nuorten kannustimia osallistua ja sitoutua kuntoutukseen, ei ole järjen häivää, ei millään tavalla, ja nimenomaan tämä kaikki lisää syrjäytymisriskiä, se lisää nuorten syrjäytymistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

15.14 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin haluaisin kuulla nyt perussuomalaisten näkemyksiä tästä esityksestä. Täällä edustaja Sillanpää jo toi näitä teidän näkemyksiänne, minkä takia viette tätä eteenpäin, mutta toivoisin, että muukin sali osallistuisi keskusteluun. Kyllähän tämä kertoo tästä hallituksen ja perussuomalaisten kovasta ja kylmästä politiikasta, jossa pienituloisilta, työttömiltä ja nyt sairailta ihmisiltä leikataan. Samaan aikaan on rahaa keventää ministeritason tuloluokassa veroja, mutta kaikista pienituloisimmilta ihmisiltä ollaan valmiit leikkaamaan.

Kuten täällä edustaja toi esille, kuntoutusrahaa on jo leikattu ja nyt hallitus vaikeuttaa kuntoutusrahalle pääsemistä. Otan nyt esimerkiksi tämän Nuotti-valmennuksen, johon te vaikeutatte huomattavasti ihmisten pääsyä. Esimerkiksi Diakonissalaitos järjestää tätä Nuotti-valmennusta, ja he toteavat täällä, että he ovat tehneet 15 vuoden ajan tätä ja he ovat auttaneet lähes 16 000:ta nuorta takaisin muiden ihmisten pariin kouluun ja töihin. Vaikutavuuslaskelmien mukaan, jos esimerkiksi Nuotti-valmennusta leikataan sadalta nuorelta, kuluja säästyy noin 340 000, niin kuin te nyt tavoittelette näitä säästöjä, mutta samaan aikaan yhteiskunnallisena hyötynä menetetään noin 1 380 000 euroa, jos tilannetta katsotaan viisi vuotta valmennuksen päättymisen jälkeen.

Täällä valiokunnan mietinnössä ja kuulemisessa toivat esille esimerkiksi tästä Nuotti-valmennuksesta hyvin vahvasti eri asiantuntijat, että kuntoutukseen osallistuneiden seurantalutkimusten mukaan työkykynsä heikoksi kokevien määrä puolittui valmennuksen aikana ja työkykynsä hyväksi kokeneiden määrä kolminkertaistui.

Eli nyt haluankin kuulla teiltä: Minkä takia te leikkaatte tämänkaltaisesta toiminnasta, jossa tuetaan nuoria takaisin työelämään ja josta sitä kautta yhteiskunta saa varoja? Minkä takia te lyhytnäköisesti vain leikkaatte näitä tukia? Te passivoitatte, saatatte ihmiset yhä pahempiin tuloloukkuihin ja epätoivoon ja hätään ja tilanteiden pahentumiseen. Nyt toivoisin, perussuomalaiset, teiltä tähän vastauksia. Mihinkä perustuvat nämä teidän jälleen keran pienituloisiin kohdistuvat leikkaukset?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

15.17 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys kuntoutus- ja kuntoutusrahamenojen leikkauksista on herättänyt huolta erityisesti nuorten aseman kannalta. Hallituksen tavoitteena on saavuttaa noin 29,3 miljoonan euron nettosäästöt, mutta tämä säästötaavoite on todella kyseenalainen, kun tarkastelemme esityksen inhimillisiä ja taloudellisia vaikutuksia erityisesti nuorten osalta.

Esityksessä leikkaukset kohdistuvat nimenomaan niihin nuoriin, jotka ovat jo entuudestaan haavoittuvassa asemassa. Nuorten oikeus kuntoutusrahaan on tärkeä tuki, joka helpottaa nuorten pääsyä kuntoutukseen, tukee heidän motivaatiotaan ja vähentää taloudellista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

stressiä, joka muuten voi estää osallistumista kuntoutuspalveluihin. Kuntoutusrahan leikkaaminen on siis paitsi epäilemättä myös taloudellisesti lyhytnäköistä politiikkaa.

Nuoriin suunnatut säästötoimet voivat johtaa siihen, että monet nuoret jäävät ilman tarvittavaa tukea. Erityisesti NEET-nuorille suunnattu Nuotti-valmennus on esimerkki palvelusta, joka on ollut erittäin tehokas auttaessaan nuoria parantamaan työllistymismahdollisuuksiaan ja pääsemään takaisin koulutukseen. Seurantatutkimusten mukaan Nuotti-valmennuksessa mukana olleista nuorista suuri osa koki työkykynsä parantuvan, mutta jos kuntoutusrahan saaminen poistetaan osalta näistä nuorista, on suuri vaara, että he eivät haakeudu valmennukseen tai eivät saa sitä tarvitsemaansa toimeentulotukea, mikä vaikeuttaa heidän osallistumistaan kuntoutusprosesseihin huomattavasti.

Arvoisa puhemies! Hallitus on jo aiemmin päättänyt laskea nuorten kuntoutusrahan tasoa, vaikka tutkimukset ovat osoittaneet, että kuntoutusraha edistää nuorten kuntoutumista, vähentää taloudellista stressiä ja parantaa heidän osallistumismotivaatiotaan. Ilman tätä taloudellista turvaa yhä useampi nuori, joka osallistuu ammatilliseen kuntoutukseen, joutuu turvautumaan toimeentulotukeen, ja tämäkin taas entisestään lisää kannustinloukkuja.

Toimeentulotuki on tarkoitettu viimesijaiseksi turvaksi, ei jatkuvaksi elinkeinoksi. Pitkäaikainen toimeentulotuen saaminen voi johtaa siihen, että nuori jää loukkuun, jossa työllistyminen tuntuu aina vain vaikeammalta. Sen sijaan, että nuoret saisivat tarvittavan tuen työllistymiseen ja kuntoutumiseen, hallitus esittää leikkauksia, jotka lisäävät nuorten taloudellista epävarmuutta ja luovat pitkän aikavälin kustannuksia yhteiskunnalle.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetut muutokset ammatillisen kuntoutuksen palvelujen myöntämisedellytyksiin lisäävät byrokratiaa ja tekevät nuorten pääsyn palveluihin entistä vaikeammaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että entistä useampi nuori jää ilman tarpeellista tukea ja jää väliinputoajaksi. Sosiaali- ja terveystieteiden palveluihin pääsy vaikeutuu, ja se voi johtaa siihen, että nuoret jäävät kokonaan ilman apua, vaikka he sitä eniten tarvitsevat.

Hallitus ei ole tälläkään kertaa riittävästi arvioinut esityksensä pitkän aikavälin vaikutuksia. Kuntoutuspalveluihin pääsyn vaikeutuminen, toimeentulotuen tarpeen kasvu ja nuorten syrjäytymisen riski on otettava vakavasti. Hyvinvointialueiden ennustetut kasvavat kustannukset erityisesti toimeentulotuen ja sosiaalipalveluiden osalta jäävät esityksessä täysin huomiotta. Samoin on puutteellisesti arvioitu nuorten syrjäytymisen ja heikentyneen työllisyyden taloudelliset kustannukset, jotka voivat pitkällä aikavälillä olla huomattavasti suuremmat kuin lyhyen aikavälin säästöt.

Arvoisa puhemies! Esitys on inhimillisesti kestävä ja taloudellisesti lyhytnäköinen. Meidän on muistettava, että nuorten hyvinvointi ei ole vain rahakysymys. Se on yhteiskunnallinen kysymys, joka vaikuttaa tulevaisuuteemme. Leikkaukset, jotka heikentävät nuorten mahdollisuuksia kuntoutukseen ja lisäävät taloudellista epävarmuutta, voivat johtaa syrjäytymiseen, joka on yhteiskunnalle paljon kalliimpaa kuin nyt tavoiteltavat säästöt. Meidän on rakennettava yhteiskunta, jossa nuorilla on mahdollisuus kasvaa, kuntoutua ja löytää tiensä työelämään, ei yhteiskunta, joka sysää nuoret syrjään ja antaa heidän jäädä vaille tukea.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

15.22 Ville Merinen sd: Kiitos, rouva puhemies! Orpon kokoomusjohtoinen hallitus leikkaa ammatillisesta koulutuksesta ja kuntoutuksesta ja väittää, että se on hyväksi kuntou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

tuksen tarpeessa olevalle ammattikoulussa olevalle nuorelle. Tuossa oli tiivistettynä hallituspuolueiden edustajien puheenvuorot.

Te äsken väititte, että tämä teko on hyväksi nuorelle ja parantaa hänen asemaansa. [Veronika Honkasalo: Kyllä!] Minä en ymmärrä tätä logiikkaa. Kun täällä oli äsken paljon nuoria yleisössä, niin olisin pyytännyt näyttämään peukkuja, että onko tämä heidän mielestään oikeasti hyväksi. Eihän tuossa lauseessa ole mitään järkeä, että leikataan. Tuo on vähän niin kuin työnantaja leikkaisi tai pienentäisi työntekijän palkkaa ja sanoisi, että tämä on hyväksi sinulle. Ai niin, mistä tämä kuulostaa tutulle? Näinkin käy. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

15.24 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus tekee taas sitä, minä se parhaiten osaa, eli käy kaikista heikoimpien kimppuun. Ja hallituspuolueet tekevät taas sitä, mitä he parhaiten osaavat, eli he eivät ole täällä salissa puolustamassa tätä hallituksen esitystä. Kiitos teille kaikille kolmelle, jotka olette paikalla kuuntelemassa.

Tässä saattaa tulla vähän toistoa, kun edellä puhuneet olivat sen verran monisanaisia ja avasivat tämän esityksen ongelmia. Mutta kuten äsken totesin, olemme jälleen kerran täällä käsittelemässä hallituksen esitystä, joka kohdistaa leikkauksia juuri niihin, jotka tarvitsevat eniten tukea: haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin. Orpon hallitus tavoittelee tällä esityksellä 29,3 miljoonan euron nettosäästöjä leikkaamalla kuntoutus- ja kuntoutusrahamenoista. Mutta millä hinnalla? Näillä päätöksillä nuorten mahdollisuudet päästä kuntoutukseen kapenevat ja heidän toimeentulonsa muuttuu entistä epävarmemmaksi. Lyhyellä aikavälillä hallitus kai luulee säästävänsä, mutta pitkällä aikavälillä hallitus kasvattaa syrjäytymisen kustannuksia, ja se on lasku, joka koituu meidän kaikkien maksettavaksi lopulta.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä puhuttiin paljon tästä Nuotti-valmennuksesta. Se on ollut monelle nuorelle pelastusrengas, joka on auttanut heitä kiinnittymään koulutukseen ja työelämään, ja se on ennen kaikkea palvelu, jonka tulokset ovat puhuneet sen puolesta. Kuten täällä nostettiin esiin, työkykynsä heikoksi kokevien nuorten määrä puolittuu valmennuksen aikana ja työkykynsä hyväksi kokevien määrä kolminkertaistuu. Nyt hallitus aikoo viedä kuntoutusrahoituksen, joka on mahdollistanut nuorten osallistumisen tähän vaikuttavaan kuntoutukseen. On pakko kysyä: miksi ihmeessä?

Kuten täällä tuli jo esiin, aiemmin hallitus on jo leikannut nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen vähimmäismäärää. Vaikka me kaikki tiedämme, että kuntoutusraha vähentää toimeentulohuolia ja motivoi nuoria osallistumaan kuntoutukseen, hallitus on päättänyt mennä jostain syystä aivan toiseen suuntaan. Tämä tarkoittaa, että yhä useampi nuori joutuu turvautumaan toimeentulotukeen, joka on tarkoitettu hätäavuksi, ei pitkäkestoiseksi toimeentulon turvaksi. Näin hallitus luo entistä enemmän kannustinloukkuja, jotka estävät nuoria pääsemästä kiinni työelämään — todella kummallinen tämä hallituksen työn linja.

Arvoisa rouva puhemies! Ammatillisen kuntoutuksen myöntämiskriteerien tiukentaminen tarkoittaa, että yhä useampi nuori jää vaille tarvitsemaansa tukea. Kuten THL on varoittanut tästä, riskinä on, että nuoret jäävät väliinputoajiksi. He eivät pääse kuntoutukseen, eivätkä he saa myöskään muita tarvittavia sosiaali- ja terveystalouksia. Oikea-aikainen ja riittävä tuki on nuorten kuntoutumisen kulmakivi, ja tätä esitystä on vaikea nähdä muuna kuin esteenä heidän polullaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Yksi tunnusmerkki tässä hallituksen politiikassa on myös se, että tehdään paljon, leikataan paljon, mutta jostain syystä aikaa ei ole näiden leikkausten vaikutusten arvioinnille. Tämänkin esityksen vaikutusarviot ovat valitettavan puutteellisia. Siitä puuttuu arvio hyvinvointialueiden toimeentulotuen tarpeen kasvusta ja lisääntyvistä sosiaali- ja terveyspalveluiden käytöstä. Vielä huolestuttavampaa on se, että kasvavan syrjäytymisen ja heikentyneen työllisyyden pitkän aikavälin kustannukset on jätetty huomiotta. Emme me myöskään tiedä, mitä kaikkien nuoriin kohdistuvien leikkausten yhteisvaikutukset tulevat olemaan, mutta voimme olettaa, että eivät kovin vähäisiä.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä hallitus vie pohjaa pois nuorten kuntoutumiselta, opiskelulta ja työllistymiseltä. Tämä ei ole missään nimessä vastuullista politiikkaa. Meidän tulee ymmärtää, että panostukset nuoriin eivät ole vain jokin menoerä, vaan ne ovat sijoitus, joka maksaa kyllä itsensä takaisin. Jos me nyt leikkaamme nuorten tulevaisuudesta, maksamme seurauksista moninkertaisesti sekä inhimillisesti että taloudellisesti. Meidän on valittava tie, joka tarjoaa nuorillemme mahdollisuuden rakentaa omaa elämäänsä ja kantaa osansa tässä yhteiskunnassa. Siksi me tulemme esittämään tämän lain hylkäämistä myöhemmin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

15.28 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olisin yhtynyt tähän äskeiseen puheenvuoroon siitä näkökulmasta, että myös me tulemme esittämään tämän lain hylkäämistä kakkoskäsittelyssä ensi viikon tiistaina.

Tässä on käyty hyvin perusteluja — meillä on siis vasemmistoliiton ja vihreiden kanssa yhteinen vastalause tähän — mutta kiinnittäisin huomiota siihen, että tämä on nyt vain osa tätä esitystä, jolla te heikennätte näitten nuorten asemaa. Täällä on tämä kuntoutusrahan leikkaus taustalla, nyt tämä, ja seuraavaksi me käsittelemme niin kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan kuin näiden kuntoutusetuuksien alarajan nostamista 18 ikävuoteen — se tippuu 16- ja 17-vuotialta. Tietenkään me emme esimerkiksi halua, että nuorten tilanne on vaikea, että he joutuvat turvautumaan näihin. Mutta sillä, että nämä tuet vain poistetaan ja heikennetään pääsyä kuntoutukseen ja sitä kautta takaisin työelämään, tämä yhtälö ei tule toimimaan, sillä, millä te ratkaisette tätä nuorten syrjäytymistä ja tätä ongelmaa.

Näillä perusteilla, mitä tässä on tuotu... Mutta, puhemies, koska tässä on vielä aikaa, niin käyn läpi nämä keskeiset pointit. Eli tämä esitys kohdistuu haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin — emme hyväksy. Lisäksi on riski syrjäytymisen kasvuun ja työllisyyden heikentymiseen — emme hyväksy. Nuotti-valmennukseen osallistuminen vaikeutuu. Myöskään tästä syystä emme voi hyväksyä tätä. Asiantuntijakuulemisen perusteella myös toimeentulotuen tarve kasvaa edelleen — muistatte jo taustalla olevat leikkaukset ja vaikutusarviot sadastatuhannesta uudesta toimeentulotuen saajasta. Byrokratia ja viiveet kasvavat. Vaikutukset on arvioitu erittäin puutteellisesti näistä molemmista esityksistä. Ja lausuntopalaute oli massiivinen ja hyvin kriittinen. Myöskin yhteisvaikutusten arviointi näiltä osin tästä esityksestä puuttuu.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla olemme esittämässä tämän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

15.31 Teemu Keskisarja ps: Arvoisa puhemies! Voi itku ja parku tätä tuhansien murheelisten leikkausten maata. Katajaisen kansan itsesääli taas vuotaa kyynelinä.

Kysyn oppositiolta: Mihin aikakauteen verrattuna nuoriso saa vähemmän rahaa? Mihin vuosikymmeneen verrattuna hallitus 2024 on leikannut? Saako nuoriso vähemmän kuin vuonna 94, vähemmän kuin 84, vähemmän kuin vuonna 1954? Minun muistaakseni 1980-luvun nuorilla ei ollut kummoista kuntoutusrahaa eikä muitakaan ihme palveluita. Silloin oli psykiatrina äreä faija ja psyykelläkkeenä keskikalja. Silti useimmat 1980-luvun nuoret selvisivät elämästä hengissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Minja Koskela.

15.32 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, oliko tämän tarkoitus sisältää jotain substanssia vai vain provosoida, mutta edustaja Keskisarja puhui täällä itsesäälistä, keskikaljasta psykykenlääkkeenä, ihme palveluista ja siitä, että joskus oli huonommin. Minä en ymmärrä sitä periaatetta, millä siltä puolelta salia puhutaan väheksyvästi näistä palveluista, joita nämä nuoret, sairaat, vammaiset ihmiset tarvitsevat, jotta he pystyvät jatkossa tekemään töitä, opiskelemaan ja käymään koulua. Fakta on se, että te tuotte tänne kaksi esitystä — kaksi esitystä — jotka leikkaavat näiden nuorten hyvinvoinnista, ja siitä tehdään täällä joku ihmeellinen poliittinen performanssi. Keskikalja ei ole, edustaja Keskisarja, psykykenlääke, jota voi tarjota näille nuorille esimerkiksi Nuottivalmennuksen sijaan, ja minusta on täysin käsittämätöntä, että tällaisia asioita heitellään täällä salissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto, vastauspuheenvuoro.

15.33 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin tässä ihan puhujalistan mukaisen puheenvuoron toivonut saavani.

Tässä hieman näköjään sanan säilällä nyt sitten kamppaillaan. Itse ehkä haluaisin käyttää tällaisen aika maltillisen puheenvuoron, jos sopii, siitä, että tosiaan nyt kun valtiontalouden tilanne on hyvin vaikea ja tämän varmasti kaikki tiedostamme, niin on tärkeää, että ne pakolliset uudistukset, joita yhteiskuntaan joudutaan tekemään myös tämän vaikean julkisen talouden tilan ratkaisemiseksi kestäväällä tavalla, ovat sellaisia, että ne ovat mahdollisimman tarkoituksenmukaisia. Ja tässä uudistuksessa, sillä tavalla kuin nyt valiokunta mietinnössään esittää, hallituksen esityksen pohjalta tietysti, pyritään poistamaan näitä erilaisten tukimuotojen päällekkäisyyksiä.

Keskustelussa ei ole vielä käytetty kovin montaa puheenvuoroa tämän valiokunnan mietinnön pohjalta — edustaja Castrén toki käytti hyvän puheenvuoron tuossa keskustelun aluksi. Haluan nyt tuoda kuitenkin oman tukeni sille, että näitä uudistuksia on välttämätöntä tehdä, ja kun tosiaan valtiontaloutta on välttämätöntä sopeuttaa, niin kaikki sopeutukset on tärkeää tehdä niin, että niiden haitallinen vaikutus olisi mahdollisimman pieni ja että päinvastoin uudistuksella jopa päästäisiin tarkoituksenmukaisempaan toimintaan tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo, vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

15.35 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On häpeäksi tietenkin koko akateemiselle yhteisölle, jota itsekin edustan, että täällä voi ladella ihan mitä vain ilman minkäänlaista faktapohjaa. Tosiasia on se, että alle 25-vuotiaiden ikäryhmään kuuluvien tulotaso muihin ikäryhmiin nähden ei 90-luvun laman jälkeen ole noussut samassa suhteessa kuin muiden ikäryhmien.

Hallitus on nimenomaan tehnyt tietoisien arvovalinnan. Nämä eivät ole pakollisia päätöksiä, edustaja Autto. Te olette tehneet sen arvovalinnan, että nuoret maksavat tämän teidän epäonnistuneen talouspolitiikkanne. [Pia Sillanpää: Teidän epäonnistuneen talouspolitiikkanne!] Ja se, että kesken keskustelun tullaan pitämään tänne näitä talouspoliittisia puheenvuoroja, joita on täällä kuunneltu ties kuinka monta kertaa, on myös nuorten ihmisten aliarvioimista ja väheksymistä. Menkää tapaamaan niitä nuoria, jotka ovat tällä kuntoutusrahalla. He eivät välttämättä edes ole tietoisia siitä, mistä kaikista muistakin suunnistaa niitä leikkauksia heidän elämäänsä Orpon hallitus tekee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja, vastauspuheenvuoro.

15.36 Teemu Keskisarja ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En väheksy, vaan vaadin kiittollisuutta kaiken ikäisiltä hyvinvointivaltion kasvateilta ja eläteilä. Edelleenkin en edustajien Koskela ja Honkasalo puheenvuoroista saanut selvää, missä suhteessa meidän aikamme ja meidän hallituksemme vuonna 2024 on poikkeuksellisen kitsas. [Veronika Honkasalo: Hallituksen omien arvioiden mukaan!] Siis olivatko nuorison etuisuudet runsaammat vuonna 1994, olivatko nuorison etuisuudet runsaammat vuonna 1984, vai 1954, tai jopa 1884? Ja onko etuus ainoa malja, joka kannattaa tyhjentää nuoruuden riemuissa? Etuisuuksillako nuori tulee onnelliseksi, ja rahan menetyskö hänet syrjäyttää?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen, vastauspuheenvuoro.

15.37 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sinällään kiitän perussuomalaisten Keskisarjaa tästä puheenvuorosta. Pyysin hallitukselta vastauksia siihen, että kun te lopetatte kaikki eläkkeet 16—17-vuotiaille nuorille, vammaisetuudet ja sairauspäivärahat ja te lopetatte Nuotti-valmennuksen käytännössä kokonaan, niin miten te vastaatte, perussuomalaiset, tähän.

Siinä mielessä Keskisarjan kommentti tai vastaus hallituksen puolesta oli kyllä mielestäni, voi sanoa, hyvin ala-arvoinen, että puhutte täällä keskikaljasta ja jostain kulautuksista ja muista [Laura Meriluoto: Ja teitte olutveron laskun!] — juuri näin — kun kaikkien tutkimusten perusteella te teette suurimmat sosiaaliturvaleikkaukset kaikilla mittareilla 90-luvun laman jälkeen. Te eriarvoistatte ja leikkaatte pienituloisilta samaan aikaan kun te annatte kaikista isotuloisimmille. [Pia Sillanpää: Teidän taloudenhoidon jälkeen!] Toivoisin nyt edustaja Keskisarjaa ja koko perussuomalaisten ryhmää myöntämään tämän, minkälaista politiikkaa te harjoitatte. [Laura Meriluoto: Halpaa kaljaa sosiaaliturvan tilalle nyt vaan!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja, vastauspuheenvuoro.

15.38 Teemu Keskisarja ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En todellakaan myönnä, vaan väitän, että tänä päivänä kaikkien aikojen pienimpiä ikäluokkia hoivaa kaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

kien aikojen ennätysmäärä ammattiauttajia, niin kuin kenties pitääkin. Mutta nuorison pahoinvointi ei johdu etuuksien puutteesta, vaan esimerkiksi näistä fiksuista vekottimista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt mennään puhujalistaan. — Edustaja Autto.

15.39 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Nyt sitten tämä varsinainen puheenvuoro, ehkä vähän tällaisena vastauspuheenvuorona.

Tosiaan tässä on tärkeää ymmärtää, keitä varten nimenomaan toimenpiteitä, joilla määrätietoisesti Suomen julkisen talouden tilaa tervehdytetään, tehdään — tietysti nuoria varten, jotta Suomi voi olla pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta myös tulevaisuudessa. Tämä on se syy, miksi näitä uudistuksia tehdään.

Tosiaan aiemmin tuossa ikään kuin hieman annettiin ymmärtää, että ei olisi toivottavaa, että keskusteluissa käytetään näitä puheenvuoroja, mutta ainakin aiemmin myös oppositio on aina kiittänyt siitä, että hallitus näitä hallituksen esitysten perusteella tehtyjä mietintöjä perustelee, joten siksi halusin tämän puheenvuoron käyttää. Mielelläni toki osallistun keskusteluun tästä ja muistakin aiheista myös jatkossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto, vastauspuheenvuoro.

15.40 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai kiitän hallituspuolueitten edustajia siitä, että täällä suoraselkäisesti olette mukana puolustamassa, perustelemassa näitä esityksiä, jotka kyllä kiistatta ovat todella julmia ja kohdistuvat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin, vammaisiin, pitkäaikaissairaisiin.

Olen vähän kyllästynyt kuulemaan sitä perustelua, että sitten tulevaisuuden lapsille turvataan parempi yhteiskunta tai parempi elämä. Minusta on nihilististä ajatella, että tämän hetken lapset ja nuoret joutavat kärsiä, koska tulevaisuuden lapset ja nuoret olisivat sitten jotenkin arvokkaampia. Eihän se näin voi mennä. Kyllä meillä on varaa huolehtia myös tämän ajan lapsista ja nuorista ja samalla rakentaa sitä yhteiskuntaa tuleville. Ne ovat niitä arvovalintoja, mistä täällä on puhuttu. Esimerkiksi olutveron alennus — jos jo se peruttaisiin, sillä saataisiin vaikkapa lastensuojelun jälkihuollon leikkaus peruttua. Se on valinta.

Tosin nyt tästä edustaja Keskisarjan puheenvuorosta ehkä selvisi syy tälle olutveron alennuksellekin, kun hän toivoi, että nuoret psyykenlääkkeenä ottaisivat olutta. Minusta tämä on täysin käsittämätön ajatusketju.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela, vastauspuheenvuoro.

15.41 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös itse jäin ihmettelemään tätä ajatusta siitä, että nämä hallituksen mittavat heikennykset nimenomaan lapsiin ja nuoriin — ja erityisesti tänään kaksi esitystä heikoimmassa asemassa oleviin nuoriin — olisivat jotain hyvinvointiyhteiskunnan pelastamista tuleville sukupolville, kun te nimenomaisesti leikkaatte tulevilta sukupolvilta tulevaisuuden edellytyksiä näillä teidän esityksillänne.

Tämä on huonoa taloudenpitoa myös siinä mielessä, että nämä teidän ratkaisunne, paitsi että ne tulevat maksamaan inhimillisenä kärsimyksenä, joka kohdistuu niihin perheisiin, joissa lähtökohtaisesti ollaan taloudellisesti heikoimmilla sen vuoksi, että siellä saattaa olla pitkäaikaissairas tai vammaisen lapsi, jolta te nyt leikkaatte sitten näitä kuntoutuksen edel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

lytyksiä, niin ne eivät myöskään tule lisäämään taloudellista hyvinvointia. Ne tulevat vaikeuttamaan taloudellista jaksamista perheissä, ne tulevat lisäämään inhimillistä kärsimystä, ja ne tulevat maksamaan lisää tulevaisuudessa, kun nämä kustannukset tulevat korkojen kera maksettavaksi myöhemmin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen, vastauspuheenvuoro.

15.42 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että kyllä todella hämmentää se, että kesken tämän keskustelun, kun puhutaan nuorista ja nuorten Nuotti-valmennuksesta ja kuntoutusetuuden heikennyksestä, edustaja Autto pyyhältää tänne saliin puhumaan valtiontalouden tilanteen heikosta jamasta. [Pia Sillanpää: Sitähän ei vasemmisto ymmärrä, että se liittyy asiaan!] Te puhutte täällä jatkuvasti tulevista sukupolvista ja nuorista, kuinka te ette halua jättää velkaa tuleville sukupolville, mutta te pakotatte nykynuoret elämään velalla. Jo nuoret joutuvat entistä enemmän nostamaan velkarahaa, jotta he voivat opiskella ja elää tässä yhteiskunnassa, ja samaan aikaan te kasvatatte hyvinvointivelkaa heikentämällä palveluita, leikkaamalla näiden nuorten toimeentulosta.

Hyvät edustajat, täytyy sanoa, että tämä kyllä tulee todella kalliiksi, ja muistutan teitä, edustaja Autto, että ei teidän ole ”pakko” tehdä yhtään mitään, politiikka on arvovalintoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

15.43 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Nurminen täällä väitti jopa, että Nuotti-valmennus lopetetaan kokonaan, [Ilmari Nurminen: Käytännössä ei haeta!] ja kun täällä on useampi sanonut, että tämä kohdistetaan kaikista heikoimmassa asemassa oleviin, niin tähän ei myöskään pidä paikkaansa. [Minja Koskela: Pitäähän se paikkansa!] Minä kerroin täällä jo aikaisemmin mutta minä kerron nyt vielä uudestaan, että tähän Nuotti-valmennukseenhan on ohjautunut myös sellaisia nuoria, jotka ovat olleet jo valmiiksi koulutuksen tai työelämän piirissä, ja näille nuorille ajankohtaisempi ja tarkoituksenmukaisempi palvelu löytyisi Nuotti-valmennuksen sijaan esimerkiksi oppilaitoksesta tai työllisyyspalveluista, jolloin Nuotti-valmennuksen resursseja voisi kohdentaa niille nuorille, jotka ovat kokonaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, eli juuri nimenomaan niille heikoimmassa asemassa oleville ja kaikista heikoimmassa asemassa oleville. Eli nämä teidän väitteenne eivät nyt ihan ole totta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto, vastauspuheenvuoro.

15.44 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan oppositio mielestäni maalaa tässä hieman ylidramatisoitua kuvaa siitä, että palveluita oltaisiin kokonaan lopettamassa. Edustaja Sillanpää sosiaali- ja terveystieteiden arvostettuna jäsenenä mielestäni toi hyvin esille esimerkiksi tämän Nuotti-valmennukseen liittyvän tilanteen. Ja koko uudistuksen yksi keskeinen ajatus on ollut se, että kun edellinen eduskunta on säättänyt oppivelvollisuuden pidentämisestä, niin silloin nuoret eivät olisi tällaisten päällekkäisten tukimuotojen piirissä, vaan tosiaan sitten nuorta tuetaan sillä opinpolulla eteenpäin mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

Mutta halusin käyttää sen alkuperäisen puheenvuoron siksi, että mielestäni ei myöskään pidä kiistää tai piilotella sitä tosiasiaa, että tällä hetkellä Suomen valtio velkaantuu hälyttävän nopeasti [Aino-Kaisa Pekonen: Ja nyt nuoret velkaantuu!] ja meidän on tehtävä toimenpiteitä, joilla tämä kehitys saadaan käännettyä, [Minja Koskela: Te itse otatte sitä velkaa!] koska juuri nämä nuoret, joista tänään on täällä puhuttu, ovat niitä henkilöitä, jotka tulevat elämään sitten aikuisikänsä siinä tilanteessa [Puhemies koputtaa] — jos mitään ei tehdä, niin kuin edustaja Pekonen toivoi — jossa Suomi ylivelkaantuu. [Aino-Kaisa Pekonen: Sanoinko niin?] Hautaamme nämä nuoret silloin [Puhemies koputtaa] täysin kohtuuttomaan tilanteeseen, sellaisen velkavuoren alle, [Puhemies: Aika!] jota meidän kansantaloutemme taas ei pysty kannattelemaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo, vastauspuheenvuoro.

15.46 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oletteko te, edustaja Autto, tutustunut esimerkiksi tähän kohorttitutkimukseen nuorista, jotka syntyivät 1987, siitä, miten laman leikkaukset vaikuttivat tähän sukupolveen? Tässä teidän talouspoliittisessa jargonpuheessanne ei ole päätä eikä häntää. Nämä teidän leikkaukset osuvat teidän hallituksenne omienkin arvioiden mukaan nimenomaan korostetusti 18—24-vuotiaisiin nuoriin. Opiskelijat ovat yksi ryhmä, joihin nämä leikkaukset kohdistuvat kaikkein karuimmin, ja se nimenomaan on arvovalinta. Sitä valintaa ei ole pakko tehdä, varsinkin kun teidän hallituksenne talouspolitiikka on aiheuttanut työttömyyttä, valtavaa valtion velkaantumista, kaikki nämä asiat, joilla te perustelette näitä massiivisia leikkauksia nimenomaan niihin ryhmiin, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa. Tässä teidän retoriikassanne ei ole yksinkertaisesti mitään järkeä. [Puhemies koputtaa]

Ja, edustaja Sillanpää, minä mietin tässä puheenvuoronne aikana, mikä on teidän mielestänne se väestöryhmä, joka on kaikkein heikoimmassa asemassa. [Puhemies koputtaa] Silloin kun täällä puhuttiin toimeentulotuen leikkauksista, [Puhemies: Aika!] niin silloinkin väititte, ettei tämä ryhmä ole se kaikkein heikoimmassa asemassa oleva. Mikä se sitten on?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä on vielä pyydettyjä debattipuheenvuoroja edustajilla Nurminen, Pekonen ja Koskela, ja mikäli sen jälkeen edustaja Autto haluaa käyttää puheenvuoron, niin myönnän sen hänelle, koska hänen puheenvuorostaan tämä debatti lähti liikkeelle. Ja sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Edustaja Nurminen.

15.47 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itsekin haluaisin tietää edustaja Sillanpäältä, ketkä ovat ne teidän mielestänne heikoimmassa asemassa olevat ihmiset. Täällä on niin paljon tehty leikkauksia, mutta ikinä ne eivät teidän mielestänne kohdistu heikoimmassa asemassa oleviin. [Pia Sillanpää: Ei pidä paikkaansa tuokaan!]

Mitä tulee tähän Nuotti-valmennukseen, niin pääsääntöisesti nämä, jotka osallistuvat tähän, eivät ole enää oikeutettuja tähän kuntoutusrahaan, ja tämä heikentää osallistumista siihen.

Ja edustaja Autolle: siteerasin täällä aiemmin, kun olitte poissa, esimerkiksi Diakonissalaitoksen tutkimusta, että jos esimerkiksi Nuotti-valmennusta leikataan sadalta nuorelta, kuluja säästyy 340 000, mutta samaan aikaan yhteiskunnallisena hyötynä menetetään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

1 380 000, jos tilannetta katsotaan viisi vuotta valmennuksen jälkeen, ja tämä liittyy nimenomaan tähän työllistymiseen ja muuhun. Ja tästä valiokunnalla on hyvin paljon tutkimustietoa, että tämä on taloudellisesta näkökulmasta vähän kuin sahaiisi omaan jalkaansa, jos te olette tutustunut tähän valiokunnan mietintöön.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.48 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pitää todeta tuohon edustaja Auton puheenvuoroon, että minusta on aika laiskaa argumentointia, jos toteaa täällä, että minä olisin sanonut, ettei mitään tarvitse tehdä. En minä ole tässä salissa tänään enkä koskaan aikaisemminkaan sanonut, etteikö tässä taloudellisessa tilanteessa valtion tarvitsisi jotain tehdä. [Pia Sillanpää: Te vastustatte kaikkea!]

Mutta minä totesin teille, että politiikka on arvovalintoja. Ja te olette nyt valinneet teidän arvojenne mukaiset toimet, joissa nimenomaisesti nyt heikennetään kaikista heikoimmassa asemassa olevien nuorten toimeentuloa. Valiokunnassa kuultiin, kuinka nämä leikkaukset tulevat vaikuttamaan kielteisesti vammaisten nuorten toimeentuloon, osallisuuteen ja tosiasiallisiin mahdollisuuksiin kouluttautua, mutta edes tämä ei kääntänyt hallituksen ja hallituspuolueiden edustajien päitä. Tämä on teidän arvovalintanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

15.50 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Autto piti täällä ehkä hieman semmoisen holhoavasävyisen puheenvuoron siitä, miten tämä talous toimii, ja edustaja Sillanpää ryyditti sitä sitten omalla välihuudollaan, joka kuului jotakuinkin niin, että eihän vasemmisto taloudesta mitään ymmärräkään.

Mutta jos nyt katsotaan tätä talouden kokonaisuutta: Ensinnäkin, jos te pitäisitte huolta siitä, että meidän veroaste säilyisi edes nykyisellään. Jos se olisi vuoden 22 tasoa vuonna 27, niin me oltaisiin miljardeja euroja vahvemmillä. Te annatte veroasteen laskea. Te ette puutu listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennukseen, jonka poistaminen tai edes muokkaaminen itse asiassa lisäisi investointeja, ja tämä on [Pia Sillanpään välihuuto] ekonomistien näkemys — ei pelkästään minun näkemykseni, edustaja Sillanpää. — Te leikkaatte matalasuhdanteessa, te olette leikanneet taantumassa. Se tarkoittaa sitä, että näitä leikkaustarpeita syntyy jatkuvasti enemmän ja enemmän, ja kun te valitsette kohdistaa niitä näihin nuoriin ihmisiin, niin silloin se on teidän valintanne. Jos te olisitte kiinnostuneita tästä valtion tulopuolesta, niin teillä ei olisi tällaisia leikkauspaineita. Kyllä se, edustaja Autto, [Puhemies koputtaa] silloin on niin, että te teette nämä valinnat — kyse ei ole pakosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

15.51 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yritän puhua mahdollisimman vähän poleemisesti, että keskustelu pääsee etenemään. Arvostan todella näitä hyviä argumentteja, joita tässä on esitetty.

Mutta siis vielä tästä koko hallituksen — uskoisin niin — ajattelun taustasta haluan sanoa sen, että kun tosiasia on, että Suomen talous ei ole kasvanut viimeiseen 15 vuoteen, niin emme voi toimia, kuten edustaja Koskela edellä toivoi, että kiristäisimme verotusta,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

[Veronika Honkasalo: Eihän se tarkoita verotuksen kiristämistä!] vaan päinvastoin Suomen täytyy pystyä olemaan kilpailukykyinen suhteessa keskeisimpiin kilpailijamaihimme Ruotsiin, Saksaan ja niin edelleen. [Minja Koskela: Missä ei ole tällaista listaa!] Sen vuoksi hallitus tekee monia uudistuksia, muun muassa laskee työtulojen verotusta, jotta voidaan olla kilpailukykyisiä tulevaisuudessa säilyttäen kuitenkin ihmisten ostovoima.

Sama asia liittyy tähän talouden elvyttävyyteen. Jos valtio velkaantuu 12 miljardia euroa vuodessa, niin kyllä se on erittäin voimakkaasti taloutta elvyttävää finanssipolitiikkaa, eli myöskään tästä ei voi hallitusta syyttää.

Tosiaan kaikki, kuten edustaja Pekonenkin tuossa peräänkuulutti, opposition [Puhemies koputtaa] ehdotukset siitä, miten julkisen talouden tilaa parannetaan ja miten kansantalouden kasvua edistetään, varmasti hallituksessa otetaan enemmän kuin mielellään vastaan. Ja pianhan on vaihtoehtobudjettien aika. [Vasemmalta: Juuri näin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Merinen.

15.52 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nuotti-valmennus, mistä tässä puhutaan, on harvinaisen pidetty ja siitä harvinainen kuntoutusmuoto, että kun sitä on tutkittu, niin sitä pitävät erittäin hyvänä ne kuntoutujat, mutta myös nämä työntekijät ovat arvostaneet sitä tosi korkealle. Se on harvinaisen tykätty erilaisissa tutkimuksissa.

Ja edustaja Sillanpää, kyllä se vaan niin on, että Nuotti-valmentajat ihan itse ovat laittaneet viestiä, että teidän hallituksen jälkeen heillä on ihan romahtanut... Iso osa on lopettanut alalla, ja tämä muutos, mitä nyt tapahtuu, ei tule radikaalisti nostamaan sitä sille tasolle, mitä se oli ennen. Tämä on se totuus.

Kun tässä äskeistä keskustelua kuuntelin — en ottanut osaa, mutta kuuntelin näitä perusteluja — niin mikä hieman ehkä häiritsee omaa korvaa, on se, että nämä hallituspuolueiden perustelut ovat mallia ”ei tässä nuorille nyt mitään muuta kuin ohjataan heitä paremmin eri palveluihin”, kun totuus on kuitenkin, että tämä tulee vaikuttamaan, tämä on säästämistä. Kokoomuksen perustelu on tämä ”pelastamme tulevaisuuden ja ohjaamme paremmin palveluihin”, ja sieltä toiselta puolueelta tuli perustelu, että ”Sannan vika”, [Veronika Honkasalo: Ja kaljaa!] mikä on aika yleinen. Minua harmittaa se, että jos kerran tehdään näin kovia päätöksiä, niin miksei sitä voida sanoa. Itse asiassa edustaja Keskisarja oli ainut, joka sanoi suoria vastauksia, mutta muut yrittävät vaan puhua niin kuin puhtaaksi tämmöisiä asioita, mitkä ovat oikeasti tosi haitallisia nuorille. Hallitusohjelman nimi on Vahva ja välittävä Suomi, mutta ei tässä sitä välittämistä kyllä ole. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

15.54 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitin samaan huomion. Peräsin täällä aikaisemmin perussuomalaisilta vastauksia siihen, minkä takia te jälleen kerran leikkaatte kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevilta ihmisiltä. Täytyy kiittää, että Keskisarja oli oikeastaan ainoa perussuomalainen, joka täällä oli paikalla — siis teidän lisäksenne — ja hän vastasi meidän opposition kysymykseen. Sinällään on harmi, että kun me täällä eduskunnassa käsitellään tätä lakia, niin koko hallitus loistaa poissaolollaan.

Mutta kyllä täytyy vähän ihmetellä näitä hallituksen ja edustaja Keskisarjan puolustavia kommentteja. Tällä esityksellä te lopetatte kuntoutusrahan tietyiltä nuorilta ikäryhmiltä kokonaan. Te käytännössä romahdutatte Nuotti-valmennukseen pääsyn, ja tämä on asian-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 114/2024 vp

tuntijakuulemisissa tullut hyvin vahvasti esille. Kun te teette tällaista politiikkaa, jossa te heikennätte nuorten asemaa, nuorten pääsyä työelämään, sitä järjestelmää ja tukiverkkoa, joka kannattelee nuoria eteenpäin, niin jollain tavalla toivoisin teiltä vähän ehkä empatiaa, rehellisempiä vastauksia ja sitä, että te olisitte täällä paikalla vastaamassa näihin kysymyksiin, kun me kerromme näitä faktoja ja peräämme vastauksia. — Mutta päätän tähän.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 124/2024 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.